ՎԴ/10796/05/23

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

05 փետրվարի 2024 թվական քաղաք Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի նախագահ Հովսեփ Բեդևյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահ Գոռ Հակոբյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ՎԴ/10796/05/23 գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2024 թվականի հունվարի 22-ի որոշումը,

ՊԱՐԶԵՑԻ ՆՔ

<u>Գործի դատավարական նախապատմությունը</u>.

1. Մերրի Խաչատրյանը 2023 թվականի դեկտեմբերի 26-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ պատասխանողին որոշակի գործողություններ իրականացնելուն պարտավորեցնելու, այն է՝ Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ տրամադրելու, որպես

ածանցյալ պահանջներ՝ «Կոտայքի մարզի Առինջի Կ.Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության 2023 թվականի դեկտեմբերի 15-ի թիվ 118-Ա հրամանն անվավեր ճանաչելու, Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում նախկին աշխատանքին վերականգնելու, իսկ նախկին աշխատանքում չվերականգնելու դիմաց՝ միջին աշխատավարձի տասներկուապատիկի չափով հատուցում տրամադրելու, հարկադիր պարապուրդի ամբողջ գումարը բռնագանձելու պահանջների մասին:

2. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2024 թվականի հունվարի 22-ի որոշմամբ, գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով, այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

4. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի հունվարի 29-ին:

<u>Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.</u>

5. Հղում կատարելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 10-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, 77-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 81-րդ հոդվածի 1-ին մասին, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ մասերին, 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետին, 11-րդ հոդվածի 1-ին կետին, 51-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ կետերին, 52-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ

մասերին, «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ մասերին, 4-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ մասերին, 5-րդ հոդվածին, 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, «Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 14-րդ հոդվածի 5-րդ մասին, ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասին, 38-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 120-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ և 14-րդ կետերին, 26-րդ հոդվածի 4-րդ, 12-րդ և 13-րդ մասերին, «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, 11-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի թիվ 586-Ն որոշման 2-րդ մասին, նույն որոշմամբ հաստատված կանոնադրության 11-րդ, 12-րդ, 22-րդ, 23-րդ, 24-րդ, 27-րդ, 28-րդ, 29-րդ, 32-րդ, 39-րդ, 53-րդ, 54-րդ, 58-րդ, 59-րդ, 60-րդ, 61-րդ, 61.1-ին, 62-րդ կետերին, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/1621/05/14 գործով արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը՝ ՀՀ վարչական դատարանը 2024 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ գործը վերահասցեագրել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. *«(…) Տվյալ դեպքում, վիճելի իրավահարաբերությունը վերաբերում է ուսուցչի ատեստավորման հետ կապված իրավահարաբերություններին, այսինքն՝ ուսուցչի՝ որպես աշխատողի մասնագիտական ունակությունների համապատասխանության գնահատման գործընթացին, որը կարող է հիմք ծառայել կա՛մ ուսուցչի դրույքաչափի փոփոխության և հինգ տարի ժամկետով հավելավճարի սահմանման համար, կա՛մ ուսուցչի հետ կնքված աշխատանքային պայմանագրի լուծման համար՝ հերթական և կամավոր ատեստավորման հանձնաժողովների՝ ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշման առկայության դեպքում:*

Հետևաբար, Դատարանը եզրահանգում է, որ սույն վեճը վերաբերում է աշխատանքային, այսինքն՝ ուսուցչի՝ որպես աշխատողի և «Կոտայքի մարզի Առինջ

գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ որպես գործատուի միջև առաջացած աշխատանքային իրավահարաբերություններին և բխում է ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված իրավակարգավորումներից: Ուստի՝ սույն վեճի շրջանակներում բացակայում է հանրային իրավահարաբերությունը:

(…)

Դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը հանդիսանում է իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտ, ով օժտված չէ հանրային-իշխանական լիազորություններով, քանի որ վերջինիս գործառույթներն ուսուցիչների ատեստավորման գործընթացում սահմանափակվում է զուտ կազմակերպչահրավական բնույթի հարցերի կարգավորմամբ:

(…)

Վերոգրյալ ամբողջի հաշվառմամբ՝ Դատարանը եզրահանգում է, որ սույն գործով վեճը ՀՀ վարչական դատարանին ընդդատյա չլինելու պայմաններում՝ այն ենթակա է վերահասցեագրման և քննության ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված ընթացակարգով առաջին ատյանի դատարանում, քանի որ սույն վեճի բնույթը չի բխում հանրային իրավահարաբերություններից»[1]:

6. Հղում կատարելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածին, «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասին, ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի թիվ 586-Ն որոշման 3-րդ մասին, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱՔԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19, 2023 թվականի մարտի 2-ի թիվ ԵԴ/27468/02/19 գործերով արտահայտած իրավական

[1] Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 42-56:

դիրքորոշումներին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի հունվարի 22-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. *«(…) ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը պետության կողմից ունի պատվիրակված գործառույթ, այն է՝ ուսուցիչների կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացի կազմակերպումն ու իրականացումն է:*

(…)

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ Դատարանը գտնում է, որ սույն գործով պատասխանողը՝ ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, թեև պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին չէ, սակայն հանդիսանում է օրենքով պատվիրակված հանրային գործառույթ իրականացնող մասնավոր անձ, հետևաբար վերջինիս դեմ ուղղված վիճարկման, պարտավորեցման կամ գործողության կատարման հայցը ենթակա է քննության վարչական դատավարության կարգով»[2]:

<u>Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը</u>.

7. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավո՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/10796/05/23 գործն ըստ հայցի՝ Մերրի Խաչատրյանի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ պատասխանողին որոշակի գործողություններ իրականացնելուն պարտավորեցնելու, այն է՝ Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու*

[2] Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 61-62:

և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ պրամադրելու, որպես ածանցյալ պահանջներ՝ «Կոտայքի մարզի Առինջի Կ.Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության 2023 թվականի դեկտեմբերի 15-ի թիվ 118-Ա հրամանն անվավեր ճանաչելու, Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում նախկին աշխատանքին վերականգնելու, իսկ նախկին աշխատանքում չվերականգնելու դիմաց՝ միջին աշխատավարձի տասներկուապատիկի չափով հատուցում պրամադրելու, հարկադիր պարապուրդի ամբողջ գումարը բռնագանձելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

8. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝*

1) վարչական դատարանը. (...)»:

Նույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քննում է դատական կարգով քննության ենթակա բոլոր գործերը, բացառությամբ մասնագիտացված դատարանների ենթակայությանը վերապահված գործերի»:*

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:*

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի դատարանում, բացառությամբ «Մանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա գործերի»:*

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *«Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայաստանի*

Հանրապետության վարչական դատարանի (...) կամ Սահմանադրական դատարանի իրավասությանը վերապահված գործերի»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«(...) 2. Դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական դատարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:*

(...)

5. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը և Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատների նախագահները, (...) գործը Վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից հնգօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր, ինչպես նաև Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և համապատասխանաբար վարչական կամ հակակոռուպցիոն պալատների նախագահների մասնակցությամբ: Նիստն իրավազոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք: Որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում:

7. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ *«Առաջին ատյանի դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:*

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Վարչական դատարանին ընդդատյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, ներառյալ՝*

1) հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու, այն իրականացնելու, ծառայությունից ազատելու հետ կապված վեճերը. (…)»:

9. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել *«Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրցավոր սեփականության գործակալության* վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. *«(…) [Հ]անրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից տարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛ բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ տարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հատկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք տարրերի համակցությամբ: (…) [Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (…)»*[3]:

9.1. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ՝ *Գոռիշիան Իշիկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ*

[3] Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *«Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրցավոր սեփականության գործակալության* վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

Կառավարության աոընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոիփսիմե Իշիկյանի քաղաքացիական գործով կայացված թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշմամբ արձանագրել է. *«[Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները: Իրավահարաբերության հանրային լինելու և դրանից բխող վեճը վարչական դատարանին ընդդատյա լինելու հանգամանքը պարզելու նպատակով պետք է գնահատման առարկա դարձվեն հետևյալ հանգամանքները.*

1. արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՝ ոչ,

2. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՝ ոչ,

3. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՝ ոչ:

Միայն վերոգրյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է հնարավոր փաստել իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև այդ հարաբերությունից բխող վեճերի ընդդատության հարցը՝ հաշվի առնելով նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ հանրային հարաբերություններից բխող բոլոր վեճերը չեն, որ վերապահված են վարչական դատարանի քննությանը, (…)»[4]:

10. Սույն որոշման 8-9-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ

[4] Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գոռիշիան Իշիկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարության աոընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոիփսիմե Իշիկյանի* քաղաքացիական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշումը:

օրենսդիրն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին է վերապահել այն բոլոր գործերը, որոնց քննությունը վերապահված չէ մասնագիտացված դատարաններին, այդ թվում՝ վարչական դատարանին: Միևնույն ժամանակ, օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը:

Ընդ որում, ՀՀ վարչական դատարանին ընդդատյա են նաև հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու, այն իրականացնելու, ինչպես նաև ծառայությունից ազատելու հետ կապված վեճերը:

Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը որպես հանրային որակելու համար, անհրաժեշտ է, առաջին հերթին, բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը և բովանդակությունը:

Իրավահարաբերության բովանդակությունը պարզելու և դրանից բխող վեճի ընդդատության հարցը պարզելու նպատակով անհրաժեշտ է գնահատման առարկա դարձնել հետևյալ հանգամանքները.

11. ***Արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՝ ոչ:***

ՀՀ Կառավարության 2004 թվականի ապրիլի 14-ի՝ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն ստեղծելու և «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» թիվ 586-Ն որոշմամբ ստեղծվել է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը: Նույն որոշմամբ հաստատվել է «Գնահատման և

թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կանոնադրությունը՝ համաձայն հավելվածի (այսուհետ՝ Հավելված):

Հավելվածի 1-ին կետի համաձայն՝ *««Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը (...) շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն է»:*

Հավելվածի 12-րդ կետի «ժա» ենթակետի համաձայն՝ *«Կազմակերպության գործունեության նպատակներն են՝ ուսուցիչների կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացի կազմակերպումն ու իրականացումը»:*

11.1. Նախորդ կետում վկայակոչված նորմերից հետևում է, որ ուսուցիչների կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացը կազմակերպում և իրականացնում է Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը, որը շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն է: Հետևաբար սույն գործով իրավահարաբերության կողմերից մեկը ոչ թե հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտ է, այլ մասնավոր իրավահարաբերությունների սուբյեկտ հանդիսացող իրավաբանական անձ:

12. ***Արդյո՞ք իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՝ ոչ:***

Սույն գործով կողմերի միջև ծագած իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից անցկացված կամավոր ատեստավորման թեստավորման գործընթացի և դրա արդյունքների բողոքարկման արդյունքում կատարված գործողությունների իրավաչափության վիճարկումը: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը, ինչպես արդեն իսկ նշվեց, հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ չէ, ուստի սույն

գործով վեճը չի վերաբերում հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացմանը:

13. ***Արդյո՞ք իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՝ ոչ:***

«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.*

(…)

13) ուսուցիչ՝ ուսումնական հաստատությունում սովորողների կողմից առարկայական ծրագրերի յուրացումը դասապրոցեսի միջոցով ապահովող և այդ գործընթացի համար անմիջականորեն պատասխանատու մանկավարժական աշխատող.

14) ուսուցչի ատեստավորում՝ ուսուցչի գիտելիքների, աշխատանքային կարողությունների, հմտությունների՝ զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանության որոշման գործընթաց. (…)»:

«Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ *(…) 4. «Զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշման նպատակով պետությունն իրականացնում է ուսուցչի հերթական ատեստավորում՝ ուսուցչի մասնագիտական չափանիշներով սահմանված մասնագիտական զարգացման պահանջներին համապատասխան: Ուսուցիչը կարող է իր նախաձեռնությամբ և իր միջոցներով վերապատրաստվել և դիմել ատեստավորման, բայց ոչ շուտ, քան հերթական ատեստավորումից մեկ տարի հետո: (…)*

12. «Կամավոր ատեստավորման գործընթացում ուսուցչի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով ցուցաբերած համապատասխան արդյունքը հիմք է ուսուցչի դրույքաչափի փոփոխության և հինգ տարի ժամկետով հավելավճարի սահմանման համար:

13. Հերթական և կամավոր ատեստավորման հանձնաժողովների՝ ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշումը հիմք է ուսուցչի հետ կնքված աշխատանքային պայմանագրի լուծման համար: (...)»:

«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Հանրային ծառայությունը հանրային իշխանության մարմիններին Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ և օրենքներով վերապահված լիազորությունների իրականացումն է, որն ընդգրկում է պետական ծառայությունը, համայնքային ծառայությունը և հանրային պաշտոնները:*

2. Պետական ծառայությունը մասնագիտական գործունեություն է, որն ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ պետական մարմիններին վերապահված լիազորությունների իրականացմանը:

3. Պետական ծառայությունն ընդգրկում է քաղաքացիական ծառայությունը, դիվանագիտական ծառայությունը, մաքսային ծառայությունը, հարկային ծառայությունը, փրկարար ծառայությունը, զինվորական ծառայությունը (բացառությամբ օրենքով սահմանված պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչի միջոցով իրականացվող շարքային կազմի պարտադիր զինվորական ծառայության), ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայությունը, ոստիկանությունում ծառայությունը, հակակոռուպցիոն կոմիտեում ծառայությունը, արտաքին հետախուզության ծառայությունում ծառայությունը, քրեակատարողական ծառայությունը, պրոբացիայի ծառայությունը, հարկադիր կատարման ծառայությունը, դատական կարգադրիչների ծառայությունը, էկոպարեկային ծառայությունը:

4. Համայնքային ծառայությունը մասնագիտական գործունեություն է, որն ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով և համապատասխան ավագանու որոշումներով տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված լիազորությունների իրականացմանը:

5. Հանրային ծառայության պաշտոնն արժանիքահեն, կարիերային առաջընթացով բնութագրվող, քաղաքական չեզոքություն, քաղաքական զսպվածություն և մասնագիտական գործունեություն պահանջող հաստիքային

միավոր է, որը նախատեսված է պետական ծառայության առանձին տեսակների համար նախատեսված պաշտոնների անվանացանկով կամ համայնքային ծառայության պաշտոնների անվանացանկով:

6. Հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնող կամ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով պետական կամ համայնքային ծառայության կադրերի համապատասխան ռեզերվում գտնվող անձը համարվում է հանրային ծառայող: (…)»:

«Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Սույն օրենքի իմաստով այլընտրանքային է համարվում ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայությանը փոխարինող ծառայությունը, որը կապված չէ զենք կրելու, պահելու, պահպանելու և օգտագործելու հետ ու իրականացվում է ինչպես զինվորական, այնպես էլ քաղաքացիական հիմնարկներում»:*

13.1. Նախորդ կետում վկայակոչված նորմերից հետևում է, որ ուսուցչի ատեստավորումը ուսուցչի գիտելիքների, աշխատանքային կարողությունների, հմտությունների՝ զբաղեցրած պաշտոնին համապատասխանության որոշման գործընթաց է, որի արդյունքում ուսուցչի ցուցաբերած արդյունքները հիմք են կա՛մ իր դրույքաչափի փոփոխության և հինգ տարի ժամկետով հավելավճարի սահմանման համար, կա՛մ ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնին չհամապատասխանելու մասին որոշման հիման վրա՝ ուսուցչի հետ կնքված աշխատանքային պայմանագրի լուծման համար:

Այսինքն՝ ատեստավորման գործընթացում ուսուցչի ցուցաբերած արդյունքով պայմանավորված փոփոխության են ենթարկվում վերջինիս հետ գործող աշխատանքային հարաբերությունները, ուստի ուսուցչի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վիճարկման վերաբերյալ վեճը չի ծագում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ, քանի որ այն ուղղված է մասնավոր իրավահարաբերություններում որոշակի հարցի կարգավորմանը, այն է՝ զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշմանը:

Հետևաբար, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ուսուցիչը չի համարվում հանրային պաշտոն զբաղեցնող անձ կամ հանրային ծառայող, քանի որ վերջինիս զբաղեցրած պաշտոնն ընդգրկված չէ հանրային ծառայության, մասնավորապես՝ պետական ու համայնքային ծառայության, ինչպես նաև հանրային պաշտոնների ցանկում, ուստի ուսուցչի զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին վերջինիս համապատասխանության հարցը դուրս է հանրային իրավահարաբերությունների կարգավորման շրջանակներից և վերաբերում է մասնավոր աշխատանքային հարաբերությունների կարգավորմանը:

14. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- Մերրի Խաչատրյանը 2023 թվականի դեկտեմբերի 26-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ պատասխանողին որոշակի գործողություններ իրականացնելուն պարտավորեցնելու, այն է՝ Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ տրամադրելու, որպես ածանցյալ պահանջներ՝ «Կոտայքի մարզի Առինջի Կ.Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության 2023 թվականի դեկտեմբերի 15-ի թիվ 118-Ա հրամանն անվավեր ճանաչելու, Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում նախկին աշխատանքին վերականգնելու, իսկ նախկին աշխատանքում չվերականգնելու դիմաց՝ միջին աշխատավարձի տասներկուապատիկի չափով հատուցում տրամադրելու, հարկադիր պարապուրդի ամբողջ գումարը բռնագանձելու պահանջների մասին[5],

- վերոնշյալ գործը ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ

[5] Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

սույն վեճը վերաբերում է աշխատանքային, այսինքն՝ ուսուցչի՝ որպես աշխատողի և «Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ որպես գործատուի միջև առաջացած աշխատանքային իրավահարաբերություններին և բխում է ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված իրավակարգավորումներից, ուստի՝ սույն վեճի շրջանակներում բացակայում է հանրային իրավահարաբերությունը[6],

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի հունվարի 22-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ սույն գործով պատասխանողը՝ ՀՀ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, թեև պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին չէ, սակայն հանդիսանում է օրենքով պատվիրակված հանրային գործառույթ իրականացնող մասնավոր անձ, հետևաբար վերջինիս դեմ ուղղված վիճարկման, պարտավորեցման կամ գործողության կատարման հայցը ենթակա է քննության վարչական դատավարության կարգով [7]:

15. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 8-13-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է նկատել, որ սույն գործով ներկայացված հայցի հիմնական առարկան Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ տրամադրելուն «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությանը պարտավորեցնելու պահանջն է, ուստի սույն գործով վեճը չի ծագել հանրային շահի իրացման կապակցությամբ, ուղղված է ոչ թե հանրային շահի իրացմանը, այլ մասնավոր իրավահարաբերություններում որոշակի հարցի

[6] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:
[7] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

կարգավորմանը, այն է՝ զբաղեցրած պաշտոնի նկարագրին ուսուցչի համապատասխանության որոշմանը:

Վերոգրյալից հետևում է, որ ուսուցչի կամավոր ատեստավորման արդյունքների վերաբերյալ ծագած վեճը կրում է զուտ աշխատանքային բնույթ և չի հանդիսանում հանրային կամ այլընտրանքային ծառայության անցնելու կամ իրականացնելու հետ կապված վեճ: Ըստ այդմ՝ սույն վեճը դուրս է վարչական մարմնի՝ գործադիր-կարգադրիչ գործառույթների շրջանակից և կրում է մասնավոր բնույթ:

16. Վերոգրյալից հետևում է, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/10796/05/23 գործն ըստ հայցի՝ Մերրի Խաչատրյանի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ պատասխանողին որոշակի գործողություններ իրականացնելուն պարտավորեցնելու, այն է՝ Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ տրամադրելու, որպես ածանցյալ պահանջներ՝ «Կոտայքի մարզի Առինջի Կ.Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության 2023 թվականի դեկտեմբերի 15-ի թիվ 118-Ա հրամանն անվավեր ճանաչելու, Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում նախկին աշխատանքին վերականգնելու, իսկ նախկին աշխատանքում չվերականգնելու դիմաց՝ միջին աշխատավարձի տասներկուապատիկի չափով հատուցում տրամադրելու, հարկադիր պարապուրդի ամբողջ գումարը բռնագանձելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին, հիմնավոր չէ:

Ուստի, Մերրի Խաչատրյանի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՎԴ/10796/05/23 գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

ՈՐՈՇԵՑԻՆՔ

թիվ ՎԴ/10796/05/23 գործն ըստ հայցի՝ Մերրի Խաչատրյանի ընդդեմ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության «Գնահատման և թեստավորման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության՝ պատասխանողին որոշակի գործողություններ իրականացնելուն պարտավորեցնելու, այն է՝ Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին կամավոր ատեստավորման արդյունքները բարձրացնելու և ատեստավորված համարվելու վերաբերյալ իրավական ակտ տրամադրելու, որպես ածանցյալ պահանջներ՝ «Կոտայքի մարզի Առինջի Կ.Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության 2023 թվականի դեկտեմբերի 15-ի թիվ 118-Ա հրամանն անվավեր ճանաչելու, Մերրի Գագիկի Խաչատրյանին Կոտայքի մարզի Առինջ գյուղի Կոլյա Ծառուկյանի անվան միջնակարգ դպրոց» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում նախկին աշխատանքին վերականգնելու, իսկ նախկին աշխատանքում չվերականգնելու դիմաց՝ միջին աշխատավարձի տասներկուապատիկի չափով հատուցում տրամադրելու, հարկադիր պարապուրդի ամբողջ գումարը բռնագանձելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՈՎՍԵՓ ԲԵԴԵՎՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԳՈՌ ՀԱԿՈԲՅԱՆ